

ЛИПЕНЬ-
ГРУДЕНЬ
2013
№ 4-6 (112-114)

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

Всеукраїнський науковий журнал

ЗМІСТ

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Головний редактор

В. О. Дятлов

Заст. головного редактора

О. Б. Коваленко

Редакційна колегія

М. К. Бойко,
О. Д. Бойко,
А. М. Боровик,
Г. В. Боряк,
В. О. Горбик,
В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко,
В. П. Коваленко,
В. В. Кривошея,
С. А. Леп'яво,
О. О. Маврин,
Ю. А. Мицик,
Д. М. Никоненко,
А. М. Острячко,
С. О. Павленко,
В. М. Половець,
К. М. Ячменіхін

Редакційна рада

І. М. Аліференко,
П. В. Грищенко,
Т. П. Демченко,
О. К. Дубина,
А. Л. Курданов,
В. В. Мельничук,
П. М. Мовчан,
С. М. Мойсієнко,
О. П. Моця,
О. П. Реєнт,
В. М. Тканко,
В. Ф. Чепурний.

Випусковий редактор

О. В. Ткаченко

Журнал видається за
фінансової підтримки
Чернігівської
облдержадміністрації.

Засновники –

Чернігівський національний
педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка,
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» ім. Тараса
Шевченка,
Інститут української
археології та джерелознавства
ім. М. С. Грушевського НАН
України.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Чернігівського
національного педагогічного
університету імені
Т. Г. Шевченка (протокол
№ 13 від 1 липня 2013 р.)

У ГЛИБ ВІКІВ

о. Мицик Ю., Березенко Б. Унікальний портрет
полковника Мартина Небаби 3
Ситий Ю. Цегляні будівлі Чернігова за матеріалами описів
останньої чверті XVIII ст. 5

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Ситий І. До 390-річчя чернігівського самоврядування:
перша печатка Чернігова 13

ЦЕРКОВНА СТАРОВИНА

Тригуб О. До питання про секуляризацію земель Чернігів-
ського Борисоглібського монастиря у кінці XVIII ст. 19

Гапоненко Д. Особливості господарської діяльності
Ніжинського Благовіщенського монастиря після
секуляризації 1786 р. 28

Тарасенко О. Святкування ювілеїв і визначних подій у Чернігів-
ській єпархії (друга половина XIX – початок XX ст.) 34

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

Матяш Н. Фрагмент недрукованої частини «Денних записок
генерального підскарб'я Якова Марковича» (1744 р.) 41

РОЗВІДКИ

Пригордовський В. До питання про Шевченкову «любу»
з-під Ніжина 52

Герасько М. Маловідомі будинки К. Г. Розумовського
в Батурині 60

Реброва Н. Будинок генерального судді В. Кочубея:
історія пам'ятки 65

Білоус О. До питання бойової діяльності загонів месників
під командуванням О. Сабурова в листопаді 1941 –
серпні 1942 років 71

Магурчак А. Українські таборів бібліотеки на теренах
Австро-Угорщини та Німеччини у роки
Першої світової війни 78

Музика Ю. Формування світогляду Д. Л. Мордовця 82

Дятлов В. Ідея Нового Середньовіччя в історико-культурних
пошуках XX – на початку XXI століття 91

Жбанова К. Земельна політика Нестора Махна
(1917 – 1921 рр.) 96

Нітченко А. Щоденник Д. В. Країнського як джерело
вивчення революційних подій 1917 р. на Чернігівщині 102

Морозова А. Ігумен-ісахист Аліпій (Яковенко;
1881 – 1943) 110

Медовкіна Л. Історичні долі відомих візантологів другої
половини XIX – першої половини XX ст.
О. О. Дмитрієвського та І. І. Соколова. 115

Мідько А. З історії розвитку музейної справи на Чернігівщині
у XIX – XX ст. (на прикладі Чернігівського історичного музею
імені В. В. Тарновського) 121

НАРОДОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Павленко Д. Містечко на трьох річках 125

РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ. АНОТАЦІЇ

Сидорук А. Маринчик С. Сузір'я талантів. Ніжин; 2013 р. 131

Некролог. Шевченко Віктор Миколайович. 138

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

УДК: 94 (470)

Наталія Матяш

ФРАГМЕНТ НЕДРУКОВАНОЇ ЧАСТИНИ «ДЕННИХ ЗАПИСОК ГЕНЕРАЛЬНОГО ПІДСКАРБІЯ ЯКОВА МАРКОВИЧА» (1744 р.)

Яків Маркович народився 7 жовтня 1696 року в м. Прилуки. Навчався у Києво-Могилянській академії, де був улюбленим учнем Феофана Прокоповича. У 1714 р. одружився із дочкою Павла Полуботка Оленою. З помітних фактів біографії відзначимо участь у Гілянському поході (1725-1727). У відставку вийшов генеральним підскарбієм. Помер у 1770 р.

Його записки спочатку починалися як продовження щоденника Павла Полуботка, доведеного до 1716 р. Первісно це були такі ж короткі нерегулярні нотатки, однак, починаючи з 1723 р., записи стали регулярними і детальними. «Денні записки...» були доведені до 1767 р., коли автор осліп.

Щоденник Марковича був поділений на 10 книг, 8 із яких на даний момент зберігаються в Інституті рукопису НБУ ім. Вернадського. Місцезнаходження книг п'ятої та шостої невідоме. Однак відтворити події 1741-1743 рр. (книга шоста) можливо, використовуючи копії, зроблені Вадимом Модзалевським, які зберігаються у тому ж фонді, що й оригінал.

Незважаючи на цінність цього джерела, досі немає фундаментальної праці, присвяченої конкретно «Запискам...», і всього друкованого тексту щоденника. Вперше увагу на цю пам'ятку звернув онук Якова Марковича – Олександр Маркевич, який зайнявся виданням твору. Рукопис у друкованому вигляді побачив світ у 1859 р. у Москві. Він видав його у дуже скороченому вигляді, цензуровано. Вилучив фрагменти, в яких висловлювання діда були надто відверті і могли не сподобатися владі, а також непотрібну, на його думку, інформацію. До такої він відніс і щоденні записки про стан погоди та кліматичні умови, а також рецепти, молитви та богословські твори Якова Марковича. Для порівняння: О. Лазаревський на початку публікації другої частини «Записок...» пише, що опубліковані ним записи за 4 роки – близько 22 листів, у той час як у О. Марковича вони зайняли лише 12 листів.

У період з 1891 по 1896 рр. Олександр Лазаревський видав частину «Денних записок...» (1716-1734 рр.). І хоча упорядник зазначає, що записи друкуються без скорочень, він не включив до видання рецепти, виписки з газет та вірші Якова Марковича.

У 1913 р. Вадимом Модзалевським було опубліковано ще одну частину «Денних записок...» – період з 1735 до 1740 рр. (це було пряме продовження видання О. Лазаревського у «Київській старовині») у Джерелах до історії України-Руси, видання Археографічної комісії Наукового товариства імені Т. Шевченка. Це видання вважається найкращим і найповнішим на даний момент. На відміну від видання О. Лазаревського у «Київській старовині», Модзалевський друкував увесь рукопис без пропусків.

© Матяш Наталія Юріївна – бакалавр історії (Київ).

Дана публікація являє собою фрагмент книги сьомої (1744-1747 рр.), оригінал якої зберігається в ІР НБУВ в архіві О. М. Лазаревського (Ф. XXVIII, справа 336). Подаємо лише 17 сторінок із 411 сторінок книги, які охоплюють період січня-березня 1744 р. Наводимо цей уривок з певними скороченнями, насамперед пропущено ті відомості, які стосуються приходу й розходу горілки, її кількості, призначеної на продаж, а також цей уривок стосується того періоду життя Марковича, коли він вів майже безвиїзне життя (треба ще враховувати зимову пору року). Його поїздки в цей час обмежувалися Глуховом і Глухівщиною (Сварків, Тулиголове та ін.), хоча йому доводилося бувати в Конотопі, Ніжині, Путивлі, Ромні та Хоружівці (це все Сіверщина, конкретніше – Чернігівщина і Сумщина). Записи переважно господарського характеру (скільки й чого куплено, продано, за яку ціну; прибутки й видатки; господарські розпорядження), причому цікавий і асортимент товарів і його походження, зауваги щодо придбання або заснування хуторів, виписки з календарів, московських чи петербурзьких газет, отримання листів і написання відповідей. Події імперського масштабу у цьому фрагменті не висвітлюються, хоча можна відзначити увагу до імператриці Єлизавети, царських указів. Дуже велика увага приділяється метеорологічним відомостям (щоденна реєстрація погоди є унікальною для краю). Дуже багато матеріалу подано щодо історії повсякденності. Тут і контакти з родичами, приятелями, серед яких зустрічаємо помітні постаті (Безбородко (майбутній канцлер Російської імперії), представники відомих старшинських родів (Гамалії, Горленки, Забіли, Кулябки, Максимовичі, Полуботки, Свічки, Скоропадські, Скоруши, Троцькі, Ханенки, Чуйкевичі, Ширяї та ін.), і відвідування церков (молитви, сповідь, причастя), монастирів (зокрема Гамаліївського, де між іншим був похований гетьман І. Скоропадський), важливі факти родинного життя (хвороби самого Марковича і його батька, причому наводяться й рецепти від деяких хвороб, смерть дочки Палажки), а також застілля, читання газет, бесіди на різні теми, куріння, гра в карти тощо. Все це яскраво змальовує спосіб життя козацької старшини середини XVIII ст., яка вже стала типовими поміщиками Російської імперії.

Яків Маркович вів записи педантично та детально, зазвичай щоденно, але чомусь не проставив пагінацію. Подекуди він пише дуже нерозбірливо, що значно утруднює прочитання. На полях книг, на кожній розгортці (саме на розгортці, а не на аркуші) вписані номери аркушів олівцем, ймовірно, це позначки Вадима Модзалевського. Для спрощення орієнтації в тексті ми зазначали кожен сторінку. Закреслені пункти, часом відсутність збігу в датах дають підставу зробити висновок, що книги, які збереглися на сьогодні, – чистовий варіант записів Якова Марковича. Натомість, були чернетки, в яких він робив нотатки та позначки.

При публікації фрагменту «Записок» ми використовували правила передачі тексту, розроблені Я. І. Дзирою і широко вживаних науковцями, зокрема Ю. А. Мициком в його публікаціях на сторінках «СЛ». Зокрема відзначимо, що «іжиця» передається літерою «и», «ять» – літерою «і», твердий знак в кінці слів пропускається. Розшифровка нами авторських скорочень, в т. ч. й титл, береться в квадратні дужки. Нерозбірливі фрагменти відзначені знаком: (...)*. Пропущений текст при скороченні обумовлюється нами в тексті (в круглих дужках), причому вказується, якого змісту були там матеріали. Коментоване місце показане виносною цифрою.

Сподіваємося, що публікація уривку щоденника Я. Марковича приверне увагу до цієї пам'ятки, особливо з боку краєзнавців Сіверщини.

* * *

«1744 год.

М[і]с[я]ц[ь] генварь

Неделя 1

1. День был з великим инеем, хмарен и з снігом невеликим. Ночь таковаж была, толко без снігу.

2. Сей день прожили ми в Сваркові¹, после обіда проехали до футора, я и дяк со мною.

Понедел[ок] 2

1. День и ночь были подобние вчорашним, толко без снігу.
2. Сего дня обідал в Сваркові, а на ночь приехал в Глухов и ночевал у п. Михайла.
3. Через козака роменского писал я до род[ителя] и братов обоих, и до брата Марка отправил в писмі письмо до Розумовского.
4. Макар Иван явился, был и отехал.

Вовтор[ок] 3

1. День и ночь были против прежних.
2. Рано ездил до генерала, обідал у себе, а увечеру бил у Делатура.
3. Лукьянович канцелярист явился з Ромна², писма мні вручил от род[ителя] и брата Марка з Степаном.

Середа 4

1. День был хмарен, з снігом, однако ж холодний. Ночь такова ж.
2. Сего дня был у ене[рала] Кри. рано, оттол по обіді у Безбородка, где й обідал у его ж, увечеру у карти играл з п[аном] Михайлом Галаганом.
3. До Меера³ по почті писал, обявляючи о аптекі.⁴
4. Через москвитина закупил воску, поехавши, писал в Ромен до род[ителя] и братов.

Четвер 5

1. День был ясный и жестоко холодний, тихий. Такова ж и ночь.
2. Жена⁵ приехала в навечер в Глухов з дітми. //(арк. 1)

1744 год генвар мсць

1. Сегодня очистили в аптеке кассу и денег я принял 116 р. 64 к. и с тих денег дал на расходи подмайстеру 30 р.

Пяток 6

1. День и ночь были подобные вчорайшним, ясние, тихие, жестоко холодние.
2. Рано бил у генерала, а обідал в дому, и с нами п. Михайло. Увечеру знову у мене играли у карти тие ж компаниони.

Субота 7

1. День и ночь были подобние прежним.
2. Обідали у себе, а увечеру играли у Галагана тие ж, что и прежде.
3. Войт до Крисион отправлен, писал п. Михайло до Миколая своего стороны кампанійской, чтоб он и в той дачи компанійской, чтоб он в тих (?) дачи (...)*, такая же (?), яка з Крисион припадает, вспомошествовал.
4. Шох явился.

Неделя 8

1. День и ночь били против прежних неотмінно.
2. Рано ездил до генерала. Обідал в домі з женой, которая после обіда отехала в Сварков з детми. А я увечеру ездил до п. Михайла и в карти играли.

Понедел [ок] 9.

1. День и ночь били против прежних неотмінно.
2. Рано з Глухова поехал в Сварков, где обідал и ночевал.
3. Ходил з провизором в sklep и смотріл материялов.
4. Через компанійца писал до родителя.
5. Виправа Сухоносковская⁶ пришла на 8 возов и привезено гусей 75, утей 55, индиков 15. Сира бочок 5. Діжок 3 масла, фасток 4, велнини пар шесть. Шкур овечих чинених 21, ягнячих смушков 11, козячих 1. Сукна (...) * 3 [...]
Горілки вишневой з ягодами бочок 2.
Сливянки з сливами бочка и барило без слив.
Мухояру локот 78. Повсти 6, хмель четвер[иков] 3. //(арк. 2)

1744 год генвар мсць

Вовтор[ок] 10

1. День был и ночь против прежних неотмінно.
2. Сей день прожил я в Сваркові.
3. Писал я по почті до Меера об аптекі и что з касси виняли денги сего генваря

5 числа и с тіх денег дали провизору 30 р. и тоє писмо сам я провизору вручил вчорашнього дня.

Середа 11.

1. День и ночь неотмінно были против прежних.

2. Сего дня прожил я в Сваркові и виправу свою вправил в поля и с ними горілки куф 5⁷ до брата п. Ивана для роздачи о сеножат (?) в шинки. О чем до его и писал. Також через Шоха писал до родителя и до брата п. Марка и (...) * послал ему и до Кулябки и до п. Якіма.

3. Тютчеву о сиску (...) * пили (...) * и Дробине и провизору.

4. Взят з аптеки фунт мигдалов горких.

Горілка, посланная в Ромен до брата Ивана куф 5, 1

[...](*дали йдеться про привоз горілки з Тулиголов і Ромен-Н.М.*) [куфа в нд (?) 10 к. 60. В 2 (...) * 3 куфи, но 10 к. 35, 4 куфи (...) * 11 к. 73 и сие куфи з числа сего генвар 7 (*над числом «7» написано «6»- Н.М.*) привезених з Тулиголов⁸ полувигорні куф 5.

З того числа куфа пятая осталась (...) * по надпису (...) * 12 к. 40. Давнег год, Тулиг. по сие число было куф 8. З оног числа одну куфу прибавили в Ромен 1 в нед., нос (?) 9 к. 88, а остались следующие:]

5. Приказал я Шоху слідующее:

1) Гор[ілку] робит чужую, толко брат борошна на 2 (...) * и денег по 50 к.

2) Казан горілочаний еще один зділати з ратуши поспіхом била б работа .

3) Пиво и мед в шинках не переводилися.

4) Відомости місячніе осталніе за прошлий год (...) * пиво иміється.

5) У Києві о містечкі Ручкі (?) информоватис, туда ж мясо и горіл[ках] писат.

6) Взят (...) * еще 20 р. у волост и куповать жито на гор[ілку].

7) О посторонних грунтах Сухоносовских завладівшихся следоват.

8) Попу (...) * за сорокоуст дал вовни рун 10 и (...) * гор[ілкі] 1.

6. Он, Шох, объявил, что гор[ілка] иміється по его обезду куф 6.

Петро кобилки отдал своих на борг за 21 р. 50 к., в Ромні купленые 21 р. 50 к. шапочок вороньих двох.

Ганищу своему собрали по 5. //(арк. 3)

1744 г[о]д генвар м[і]с[я]ц

7. Глуховский Иван взял на обід 100 пуд[ов] соли десят (...) * 25 к., всего 25 р.

Четвер 12.

1. День хмарний з нікоторим умалением воздуха холодного. Ночь таковая ж з снігом маленьким.

2. Сего дня обідал я в Сваркові, а на ночь поехал в Глухов, где и ночевал у п. Михайла.

3. Шох отправлен на Криски⁹ 6 в Ромен и в Сухоносовку.

Пяток 13

1. День хмарен з снігом. Ночь ясна, знову з прежним морозом.

2. Сего дня з дому никуда я не выездил, а был у мене п. Михайло, а после генерал приехал и, посидя довольно, отъехал.

Субота 14

1. День и ночь ясниє тихие, прежестoko холодніе.

2. Обідал я у себе и со мною за (...) * и Чарниш. Увечеру ездил осматриват ям Красногорских и заездил до п. Мих[айла].

Неделя 15

1. День был и ночь против прежних. К світу великий иней.

2. Сего дня рано ездил до генерала (...) *, обідал у п. Михайла и в карти играли.

3. Крисковци привезли в Сварков гор[ілку] (*дали йдеться про кількість горілки і про привезення дощок-Н. М.*) пришло (...) * куф 20 (...) * и тертиц 35 и обапольне.

Понед[ілок] 16

1. День и ночь были подобниє прежним.

2. Сегодня рано ездил в Сварков и пообідавши приехал в Глухов и у п. Михайла у карти играл. //(арк. 4)

Вовтор[ок] 17

1. День и ночь были против прежних.
2. Обідал я у себе з намісником Вербіцким. Увечеру ездил я до генерала где застала Степана Савича, дворецкого Розумовского, а за поворотом (...) * Тютчев у мене бил, а после у п. Михайла у карти играли.

Среда 18

1. День бил против прежних толко, сніг невеликий. Ночь тоже была хмарна и холодна.
2. Сего дня обідал у себе, а после обіда бил у генерала и у Тютчева и компанія наша у мене играли у карти, то есть п. Михайло, Скоропадский, Андрій Безбородко, Иван Гамалія, (...) * Кулябка и Павел Шкорупа.

Четвер 19

1. День бил против прежних з снігом ночь таковаж.
2. Рано был у генерала и чолобитние обі, одну на Лисенка о Самосідовці (?), а другую об отправленіи справок об Андріяшовці через волост в сенат подал.
3. Обідал у себе з Чуйкевичем, а у Івана Гамаліи играл у карти з компанією прежнею.

Пяток 20

1. День был против прежних, толко ветряний. Ночь таковаж.
2. Рано ездил до Якубовича, с которм та з швакром Полуботком виділся, оттол поехал в Сварков, где и обідал, а перед вечером приехал в Глухов, бил у старика судии Забіли и з Безбородком у п. Михайла, где у карти забавлялись.
3. Андрій, мій хлопець, у Шоха з Сваркова.

Субота 21

1. День и ночь подібніе прежним, толко з доволним снігом.
2. Сего дня подмастер кров мні пускал з головной жили. //(арк.5)
3. Обідал в Глухові и со мною подмайстер, а на ночь приехал Сварков.

Неделя 22

1. День был з влажним воздухом и доволним снігом и вітром. Ночь таковаж.
 2. Сего дня в Сваркові обідал, а после обіда заехал до мене полковник Челищев и поседя, отехал.
 3. До п. Мих[айла] через его молодика Кондрата писал я, ч[о]л[о]в[і]к мой (...) *
 4. Увечеру ездил на футор, где видел коров дойных 9. Жита в ямі чет 40 да на чулані скирта без 6 овин, а на току тие (?) 6 (...) * овин (...) *.
- Гречки в ямі чет. 53 нові и скирта недавно почата, овса одна немного почата скирта, а другая целая. Сіна у клуні возов 140, а у стайні на 30 воз[ов].

Понедел[ок] 23

1. День был хмарний вітрян з снігом доволным. Ночь хмарна и холодна.
2. Сей день прожил я в Сваркові.
3. Віжевский поехал до Криски и дан приказ, чтоб он вислал в Ромен гор[ілки] куф 15 и дал ему на то 15 р.

Вовтор[ок] 24

1. День был хмарний з силним вітром и метелицею. Таковаж и ночь, а з полночи перестал сніг ити, тихше стало и к світу выяснилос.
2. Сегодня посля обіда з Сваркова виехал и приехал у Тулиголов, где и ночевал.
3. Через козака роменского писал писмо до родителя и (...) * писма до князя Трубецкого сообщил отвіт.
4. У Тулиг[огові] показалось слідующее:
 1. Горілки доброй полувигорной куф 4, а одна мало плечшая (?), в том числі одна невелика неповна, без 2 личби носатой, а зверх тих одна літняя, на росчоту потребляемая
 2. У сажі кабанов 14.
 3. Коров с телятами 3.
 4. Овец пало тут 9.
 5. Гречки 3 болшие стога (...) *
 6. Тергичники другую колоду дорізат совсім более (...) * //(арк. 6)

Середа 25

1. День был ясен велми попрежнему с вітром и жестоко холоден. Ночь таковаж была.

2. Сего дня отобідавши, з Тулиг[олов] отехал и, приехавши на ночь в Мутин,¹⁰ ночевал в дворці монастирском Гамаліевском.

3. Приказал стар[ості] слідующее:

1. Когда гречка вимолотится, тогда у відомости вимолот всей пашні написат.

2. Жита чет[вериков] 6 з футора принять, а у відомост не показат у исправленной відомост написать.

3. Вивезти (?) ліса на дерево до строения способного купит

[...](*тут йшлося про розпорядження старости щодо підводи з житом зі Сваркова, видачі лісу для виготовлення дощок і звезення сіна. – Н.М.*)

4. Подводою иміет з Сваркова з житом приехат 20 велик (?), а видат же в (?) тертиці, а в (...) * и дерево доброе.

5. Як впріж тертичники 150 (...) * трое сажоних (...) *, то впред різат четверосаженные колоды ибо (...) * старости по 2 колоды троесаженних у (...) *

6. Сіно старатис все звозит, понеже (...) * не толко (...) * еще извожено.

4. Сего вечора явилась звізда як би против запада з хвостом, чили комета, которая перед полунощю и зайшла.¹¹

5. Еще и то стар[ості] приказал, чтоб на Гамал[іевку] подводи когда прийдут (...) * («житом» - *закреслено. – Н.М.*) ячменем видал куф 5 гор[ілки], сее полувигорной.

Четвер 26

1. День и ночь были подобние прежним з сильним вітром и такоюж стужею.

2. Сего дня рано поехал з Мутина и, приехавши в Конотоп в 33 верстах отстоящий, обідал у сотника, а после обіда отехал и приехал в Гиравку, отстоящую в 16 верстах и ночевал в дворі (...) *.

3. Сегодня вчерашняя звізда в той же стороні явилась и зашла.

Пяток 27

1. День был ясен з вітром и жесточайшею стужею. Ночь таковаж.

2. Сегодня рано з (...) * вставши, приехал в Хмілов у 23 верстах отстоящий, где и обідал, а после обіда приехал в Ромен, в 18 верстах отстоящий, где застал родителя, на фебру и в ногах на рани болеющего, и сегодня пароксизм имівшого другий, а в середи захоровавшего.

3. Сего дня таяж звізда тем же образом явилас и зашла //(арк.7).

Субота 28

1. День и ночь были подобние прежним.

2. Сей день прожил я в Ромні и брати обидва Марк и Иван приехали (...) * Адамовки (...) * подвод запряженный.

3. Тем же образом прежняя звізда явилась и зашла.

Неделя 29

1. День та ночь были подобние прежним.

2. Сей день прожил я Ромні. Родител пароксизму не иміл.

3. Писал я до Шоха о слідующем:

1. Чтоб виправу кримскую отправил в Сварков с Калеником.

2. Сам сюда з Петром приїздил у ввторок.

3. О куплі футора прошлой (?) взял би відомость.

4. О состояннии прежнем и нынешним футором Александровки (...) * увідомление привез би.

5. Покупок кримских реестр сюда.

Понедел[ок] 30

1. День и ночь были против прежних, а зоря з сіянием по прежнему увечеру по всяк день являлас и перед полночю заходит.

2. Сей день прожил я в Ромні, где явился Шох и Петро.

[...](*дали йдеться про те, що Шох і Петро доповіли про продаж коня і сіна. – Н.М.*)

3. Они обявили, что з енералом (?) коней здохли (?) Шлапач и (...) * з сіна грошей

- 30, на сіно роздават (...) 2) Продали коня продали (?) Шоху (...) для ездз за 9 руб.
3) Взял Шох з сінних грошей 30 руб.: на сено роздават судям.
4. Получил письмо от Меера в Москве, в яком пишеть 1. О удоволствовании каталога
2. О присилки мні чаю фунта зеленого за 3 р. 50 к. О календару петер[бугском] 3. О
(...)* мастерію (?) друком (...) правила (...)*)
5. Брат сотник Иван объявил письмом и словесно, что принял на свои руки гор[ілки]
куф 5 и уже 2 роздал, а се дал денег до (...)*)

Вовтор[ок] 31

1. День и ночь были против прежних ясные и жестоко холодные, только з умалением
вітру, а звезда по прежнему.
2. Сегодня прожил я в Ромні и брат отехал (...)*) до Ніжина, о нем писал я до
Ханенка и словесно сказал брату, чтоб вина волоского кварту купил (...)*) , буде що
денег отправил. //(арк. 8)
3. Отпущен Шох и приказал ему, что в приказной книзі.
4. Он сказивал, что по генвар 27 у Перер[винцах] осталось сена скирт 40 (...)*) а
в Кривой Руді 33 да 3 (*дали йдуть стислі розпорядження Шоху. – Н.М.*) [...] надо
(...)* Коров дойних 15.
Шоху дал я термину як взят запис от Тараненка Грицка на стінку его (...)*) з при-
бавку (...)*) ему з стінкою 100 р.
5. Бил у мене переездом отобідал Кулябка и вспомнил о риби (?) Лесажову.
6. Послал я последние газеты до пол[ковника] луб[енского] через брата Степана
руки, а через Шоха писал до швакгра (...)*)

М[ісяц] феврал

Середа 1

1. День и ночь были подобные прежним и звезда по прежнему.
2. Сей день прожил я в Сваркові¹ в Ромні, а ярмарковие стали только позежжати.

Четвер 2

1. День и ночь были тихие ясные и жестоко холодные попрежнему.
2. Сей день прожил в Ромні. Был у мене Павел Жуковский сторони продажи
хутора Самохваловского.

Пяток 3.

1. День был подобный прежним, ясный тихий з жестокою стужею. Ночь показалась
с инеем из отлигою и к світу малим снігом.
2. Сей день прожил я в Ромні. Повернулся до Сухон[носовки] Шох и бакалія от
п. Якима при писмі его прислана кримская.
3. З Крисіон пришла подвода и припровадили гор[ілки] лучшей боліе полуви-
горной куф 8, а полувигорной куф 7.
Горілка лутшая Горілка подлійшая //(Арк.9)
(*дали йде реєстр куф горілки. – Н.М.*) [...]

Субота 4

1. День хмарний з нікотрим умалением стужи и снігом. Ночь таковаж, а к світу
умножение стужи.
2. Сей день прожил я в Ромні. Швакгер перший приехал з женою и детми.

Неделя 5

1. День и ночь были хмарные и холодные.
2. Сей день прожил я в Ромні и родител заболел на перси.

Понед[ілок] 6

1. День был и ночь подобные прежним.
2. Сей день прожил я в Ромні, а родител кров пускал и легше стало.
3. Ищислено покупки кримские, також прием и расход и показалось в приємі денег
40 р. да кримской личби 386 левков и 4 башлика, а всякой лев состоит з 20 башлик,
а всякий башлик содержит в себѣ копійку одну и полушку.
Покупки вина бутл (...)*) да (...)*) барилце винограду прилитого.
Соку ок 14 и пол[овина]. Еще у п. Якима не бран.
Оріхов турецких ок 5. Тютюну ок 5. Бурдюк (?) оливок ок 20. Чубуков 5. Трубок

7. Оріхов волоских 3 500. Папуч и мешт пар 2. Оливи бурдюг 62 оки. Сафьян красних 10. Икри 27 ок и пол[овина]. За весь товар 33 левов, башликов 2 и пол[овина].

В расході туда до Криму: 41 левов и башликов 5. Да наших денег 1 р. 20 к.

В расході з Криму: сюда 25 левов и 8 башликов да наших денег 14 р. и 1 к. Зверх всіх расходов осталис денег наших 12 р. 40 к. //(Арк. 10)

Вовтор[ок] 7

1. День был хмарний з снігом невеликим, а з полдня вияснился. Таковаж и ночь ясна, тиха, со жестокою стужею, а звізда попрежнему являлась увечеру и в начале 9 часа заходить.

2. Шох отправлен и Грицко Гамал[ія]. Шоху приказал словесно:

1. О сіні при запаси тим (?), чтоб на сінних (?) раздавать.

2. О выборі овец, коз и товару в Москву и с пристави (?).

3. Броварний казан не меньше 5 пуд ділать.

А Грицку Гамал[іі] о горілці иміе смотрение, якая там припроважена з Крисион куплена (?), привезет з Тулиг[олов].

3. Перед вечером я и со мною пяний швакгер поехали и приехавши в Коровинці,¹²¹³ ночевали.

Середа 8

1. День и ночь были подобние вчорайшей, ночі ясные, тихие и жестоко холодние. А звізда попрежнему.

2. Сего дня рано з Коровинец поехали напростец болотом у Костянтинов¹³¹⁴ на Хоружовку и Терни¹⁴, где пообідали, а с Тернов приехавши до Красной слободи,¹⁵ 15 у попа Василя ночевали. До Тернов з Коровинец мил 2, а верст будет з 26, а з Тернов до Красной мил 3.

Четвер 9

1. День и ночь были подобние прежним.

2. Сего дня з Красной Слободи едучи через Сейм, приехали до Путимля, а с Путимля до Вязенки¹⁶, где и отдыхали. А з Красной до Путимля верст з 20 а з Путимля верст 13 до Вязенки.

3. З Вязенки мил 3 до Сваркова приехали за час до захода слонца.

4. Здесь уведомилис мы о кончині дочери моей Пелаги, которая по сказкам представилась сего февр[аля] 2.

Пяток 10

1. День и ночь были хмарние з отлигою и тихие.

2. Сей день прожил я в Сваркові и со мною швакгер п. Яким. //(Арк.11)

3. Получил я извѣстие от Піковца, что дочер моя Пелагея погребена у Лукомской церкві сего февраля 4.

Субота 11

1. День и ночь были с отлигою подобные вчорайшим.

2. Сей день прожил ми в Сваркові и св. тайнам приобщались.

Неделя 12

1. День и ночь били подобние вчорайшим, хмарние з отлигою и снігом и теплинею.

2. Сей день прожили ми в Сваркові, а увечеру приехал з Яковом Стефан з Мглина з (...)*

3. Вина бут и полбуток привезено сюда, в Сварков, кримского судацкого з приставом Калеником.

4. Отписал я до родителя о кончині дочери моей Пелагеи, донося також до брата п. Михайла и до (...)* и газеты на новий год послал и все писма вручени Віжевскому для отдачи п. Михайлу.

5. В Крисках по ревизіи 1741 году явилось (...)* нищетних, имущих скот 11, а хат 15, мужеских душ 15, в них коней 15, а волов 2.

Нищетних, не имущих скота, дворов 21, хат 25, хазяев 21.

Подсусідков, имущих скот, 3, хат 4, хазяев 3, коней 3; не имущих скота 4, хат 5, хазяев 4.

А по ревизіи 1743 году:

Нищетних имущих скот 35, хат 47, хазяев 46 сус[ідов] 1, в них коней 55, волов 5. Нищетних, не имущих скота, 10, хат 11, хазяев 11.

Подсусідков, неимущих скота 10, хат 10, сусідов 20.

Понедел[ок] 13

1. День был хмарний з подобним теплом, отлигою, и ночь, а к світу морозец невеликий. //(Арк.12)

2. Сей день прожил я в Сваркові, а швакгер п. Яким отехал после обіда в Глухов.

Вовтор[ок] 14

1. День был хмарний, однакож з морозцем, и ночь таковаж.

2. Сей день прожил я в Сваркові. П. Михайло посищал мене. Известил, что ея величество прибыт изволила в Москву прошлого генваря 26 числа.

3. Через Каленика в Ромен отправлена гор[ілка] куф 3 з Тулиг[олов] 5 куф (*дали йде коротка згадка про витрату горілки. – Н.М.) [...]*

нос. (?) 12, к. 41 в- до 2, нос. (?) 10. к. 61. в-до 3, нос. (?) 9. к. 17.

В послідующие дві над(...)* пошло оковитой к. 78.

Середа 15

1. День был хмарен, но тепловат. Ночь ясна з морозом.

2. После обіда отехал я в Глухов з зятем п. Степаном и ночевал у п. Михайла.

3. З хутора Сварковці отехал в Тулиг[олов] (...)*.

Четвер Пяток¹⁷

1. День и ночь ясные, тихие, з жестоким морозом.

2. Рано был я у генерала, обідал у себе. После обіда перед вечером были у мене Делатур и Римдер (?). А после того поехал я до п. Михайла и ночевал.

3. З Крисион привезено тертиц 24. Дошок липових 16 (...)* возов 7 и карет 2 вишачних (?).

Пяток 17.

1. День и ночь подобние вчорайшим.

2. Рано бил я у Тютчева и в генер[ала], а после отехал з зятем з Глух[ова] в хутор и оттол в Сварков.

3. У хуторі гречки у ямі 60 чет[вертей], у клуні 40, (...)* з 20 четвертей. Жита всего чет[вертей] 30. Овес молотится.

4. Гамалієвці привезли ячмень в Тулиг[олов] чет[вертей] 25. Через которых отправлено оттол же гор[ілки] куф 5. //(Арк.13)

Субота 18.

1. День был хмарен з снігом невеликим. Ночь хмарна.

2. Сей день поминание отправлялось по дочери моей Пелагеи; были попы глуховские на обіді и после обіда отехали, а швакгер п. Яким ночевал.

3. От Шоха получил письмо, в яком объявляет, что от 13 февраля в Кривой Руді в остатке сіна скирт 22, а в Перер[винцах] от тогож числа скирт 30.

Он же прислал (...)* о хуторі в Александровке и объявил (?), что Василь Свѣчка купил у Дмитра Коломийця Короваловский ярок з стінкою и там с[и]н его Свѣчки Иван да зять Илья Александровский построили себі хуторі. П. Яким Яцов продал степену Перервинского вшир более двух верст, а вдовж болше трех верст.

4. Сего 1744 году на косовицю у Кривой¹⁸ дано сіна 9 скирт денег 9 р.

Неделя 19

1. День был хмарен, тих. Ночь ясна и после хмарна з великим вітром.

2. Сей день прожил я в Сваркові и швакгер.

3. Через Гамал[іі] человека писал я до Шоха:

1) Чтoб он о кончині дочери моей увѣдомился (...)*.

2) Запор у Кривой и Перерв[инцах] на толоку (?) учинил бы.

3) О посланних 3 куфах гор[ілки] з Свар[кова], а 5 з Тулиг[олова], відал би, якую велено здат на на руки Грицку Гамал[іі] в Гадяч.

Понедел[ок] 20

1. День был ясный, а после хмарний, и ночь таковаж з невеликим снігом.

Сего дня обідал у Сваркові, а швакгер рано отехал в Глухов. Увечеру отехал в

Глухов, заехал до п. Михайла, где застал генерала Бибикова, с которым довольно пробавили и по отезду его, когда я напившись кофе, стал мочить, то первий запор мні учинился, а посла выпал из мене камень з болшую горохвину велечиною, толко острый, а не гладкий, и после того облегчение я получил в пускании урины. // (Арк.14) 2.¹⁹

Вовтор[ок] 21

1. День хмарен з знатною отлигою и влагою, в сию зиму почти впервые показавшоюся. Ночь таковаж.

2. Сего дня обідал я у себе и со мною швакгер. Увечеру ездил до п. Михайла и, поигравши в пикет, довольно отехал.

3. Сукна на кшталт маковой купил у (...) * на штани по 40 р. Денги еще не плачени.

4. Писал я до Меера за чай благодаря, а о двох (...) * вина (...) * таку прося и для завожения (?) конфетур и вина при аптеки, чтоб новий похожий капитал в том отказивался.

5. Писал я до судии переяславской стороны розграничения з князем Трубецким и писмо через повіренного Туманскому отдал.

6. Віжевский обявил мне, что купил меду прісного пуд 19 и фунт по 8 золот[ых] пуд з деревом и уже от своего збору уплатил за

(далі йде звістка про продаж меду і отримані гроші з продажу. – Н.М.) [...]

(...) * 6 р. да раннего збору (...) * за продажное у Чортицах (?) діжках денег отдал мні 21 р. и 46 к., з яких денег (...) * часть ему (...) * отдал, (а 46 к. платежу) для доплати за мед.

Середа 22.

1. День хмарен и з доволним дождем и теплою. Ночь таковаж хмарна и влажна, тіко без дождю. Впервое такой дождь сей зимы. А к світу ясно и мороз.

2. Сего дня в дому обідал з швакгром, а увечеру был у брегадира з швакгром же, а от брегадира повернулся домой.

Четвер 23

1. День был вітрян, ясен и холоден. Ночь таковаж.

2. Рано был у генерала, где обідал з Максимовичем Ністор (?) и Шираем, а увечеру у Тютчева и п. Михайла, где //(Арк. 15) застал старшину енералну в собраниї, которие совітовали о поставки собствених своих и наших лошадей (...) * ему ея импер[аторского] в[еличест]ва во время (...) * через Глухов до Киева. Не занима (...) * поставил (...) * провизию на стацию от Глухова до Киева з собствених наших лошадей (...) *

Пяток 24

1) День был ясный холодний. Ночь з снежком и жестокою стужею.

2) Сего дня после полдня поехал я в Сварков з (...) * иеріем, которий знову отехал увечеру в Глухов.

3. Получил я писмо от Меера что он от Андрусева (?) (...) * Москви, которие обявили з (?) той опасности ніт. *(далі йде звістка про отримання рецепту від глистів. – Н.М.) [...]*

(...) * 9, 10 и 12 годов (...) * а червах или глистах прислал рецепт до (...) * давать медикамента.

4. Писал я до стар[осты] тулиг[оловского], чтоб дерева кругляков на Солодовці (?) в Глухов вишедшой, купил и чтоб дерево все, якое різат надобно в бору Витасках (?), понеже надобно и двадцать тертиц и на на дерево урізать.

Субота 25

1. День был хмарний з силним вітром и метелицею и холодом. Ночь тиха, ясна, с жесточайшею стужей.

2. Сей день прожил я в Сваркові, а на обід приехал швакгер пьяный Троцкий, которий зде и ночевал.

Неделя 26

1. День ясный, тихий, з жестокою стужею. Таковаж и ночь.

2. Сего дня послі обіда отехал до (...) * отискат (?) в Мглин, також и швакгер (...) * Троцкий в дом свой.

3. Через швакгра писал я до родителя. А до Шоха, чтоб в сие морози боліе жит (далі йде звістка про поставку овець. – **Н.М.**) [...]

(...)*, нежели в (...)* и (.....)* овечих (...)* собирал и товару или (...)* давал, а Петра сюда б висилал. //(Арк.16)

4. Лозовский послан в Криски за бондарем и ему дан приказ.

5. Через его писал я до стар[ости] тулиг[оловского], чтоб дерево все вивезти з бору на різание старался и чтоб дерево потом сюда против прошлогодних отпускал.

6. Ездил я у футор Калиновский, где виділ на віку (?) гладуш масла да діжку сира. А на боку (?) одной скирти овса половину, а другой четвертую част (...)*, а в яму всипано одну з четвертю, а в другую 60 четвертей.

7. З Тулиг[олов] привезено сюда в Сварков гор[ілки] куф 3 (далі йде звістка про розподіл горілки. – **Н.М.**) [...]

в 1 куфі нос (?) 7, к. 20, в 2-х нос. (?) 10. К. 19, в 3-х нос. (?) 8. к. 63.

Понедел[ок] 27

1. День был подобный вчерайшему. Таковаж и ночь.

2. Сего дня обідал у Сваркові, а увечеру отехал в Глухов и ночевал у п. Михайла Скор[опадского].

Вовтор[ок] 28

1. День был хмарний, холодний, а з полдня вітер з силною сніжною метелицею, которая через ночь продолжалась и стало столко снігу, сколко через всю зиму не било.

2. Сего дня рано бил у енерала и с ним приехал в город, где обідал у себе з Ві-жевским.

Середа 29

1. День был хмарний з таяніем. Ночь такова ж.

2. Сего дня рано отехал я в Сварков, где обідал, а после обіда приехал в Глухов, бил у полковника (...)* и ночевал у себе.

Мі[с]я[ц] март [...]

Четвер 1

1. День был подобный вчорайшому з болшим таяніем снігу, морозен.

2. Сего дня увечеру бил утішен (?) и судей Горленка и п. Михайла, а ночевал у себе. //(арк.17)

Коментар:

1. Село в суч. Глухівському р-ні Сумської обл.

2. Місто обласного підпорядкування в суч. Сумській обл.

3. Разом із Меєром Маркович відкрив аптеку в Глухові.

4. Про ту саму аптеку.

5. Олена Полуботок.

6. Село в суч. Чорнухинському р-ні Полтавської обл.

7. Бочка.

8. Село в суч. Кролевецькому р-ні Сумської обл.

9. Село в суч. Коропському р-ні Чернігівської обл.

10. Село в суч. Кролевецькому р-ні Сумської обл.

11. Ймовірно, це була так звана шестихвостова комета Шезо. Вважається однією з найяскравіших комет сторіччя. Її голову було видно і вдень.

12. Село в суч. Недригайлівському р-ні Сумської області.

13. Там само.

14. Там само.

15. Там само.

16. Так само.

17. Так само.

18. Закреслено автором.

19. Проставлено пункт, але запису немає.

«СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС»

Журнал.

Коректор О.В. Василенко.

Підписано до друку __.11.2013. Формат 70x108 1/16

Папір офсетний. Гарнітура PeterburgCyr., Journal Sans.

Ум. друк. арк. 8,75. Обл.-вид. арк.12,25. Тираж 800 прим. Зам. № ____

Віддруковано ФОП Лозовий В.М.

14027, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК № 3759 від 14 квітня 2010 року

Тел.: (0462)972-661